

EASTERN REVIEW 2024, T. 13(1)

Agnieszka Orzelska-Stączek

 <https://orcid.org/0000-0002-3070-563X>

Instytut Studiów Politycznych, Polska Akademia Nauk

e-mail: aorzel@isppan.waw.pl

Komisja Europejska jako partner strategiczny Inicjatywy Trójmorza. Wyzwania badawcze

Streszczenie. Autorka bada relacje między Inicjatywą Trójmorza (3SI) a jej strategicznym partnerem – Komisją Europejską (KE), zwracając uwagę na luki badawcze w tym obszarze. Kluczowym problemem jest brak definicji strategicznego partnerstwa KE. Autorka stawia pytanie, czy strategiczne partnerstwo KE różni się od strategicznego partnerstwa Unii Europejskiej, a jeśli tak, to czym się różni. W deklaracjach przyjmowanych podczas szczytów 3SI wielokrotnie określano KE mianem „strategicznego partnera 3SI”: po raz pierwszy w deklaracji szczytu w Rydze w 2022 r., a następnie w deklaracjach szczytów w Bukareszcie (2023), Wilnie (2024) i Warszawie (2025). Przedstawiciele KE uczestniczyli w szczytach 3SI na różnych szczeblach. Mimo to 3SI pozostaje słabo rozpoznawalna wśród pracowników instytucji UE, a fakt, że KE jest strategicznym partnerem 3SI, jest znany wąskiej grupie ekspertów. Z jednej strony uderza brak odniesień do 3SI na oficjalnych stronach UE i jej niska rozpoznawalność w instytucjach europejskich. Z drugiej strony przedstawiciele KE wielokrotnie wyrażali poparcie dla tego formatu współpracy. Autorka podkreśla potrzebę dalszych badań nad statusem KE jako strategicznym partnerem 3SI, mechanizmami współpracy 3SI z KE i jej rezultatami.

Słowa kluczowe: Inicjatywa Trójmorza, UE, Komisja Europejska, partner strategiczny

© by the Author, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Lodz. Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)
Received: 24.02.2025. Verified: 07.07.2025. Accepted: 14.07.2025.

Funding information: Institute of Political Studies Polish Academy of Science. **Conflicts of interests:** None. **Ethical considerations:** The Author assure of no violations of publication ethics and take full responsibility for the content of the publication. **The percentage share of the author in the preparation of the work is:** 100%. **Declaration regarding the use of GAI tools:** Not used.

The European Commission as a Strategic Partner of the Three Seas Initiative. Research Challenges

Abstract. The author examines the relationship between the Three Seas Initiative (3SI) and its strategic partner – the European Commission (EC), highlighting research gaps in this area. A key issue is the lack of a definition of the EC's strategic partnership. The author raises the question of whether the EC's strategic partnership differs from the European Union's strategic partnership and, if so, in what way. In declarations adopted during 3SI summits, the EC has repeatedly been referred to as a "strategic partner of 3SI": first in the Riga summit declaration in 2022, followed by declarations from the summits in Bucharest (2023), Vilnius (2024), and Warsaw (2025). EC representatives participated in 3SI summits at various levels. Despite this, 3SI remains little known among EU institution staff, and the fact that the EC is a strategic partner of 3SI is recognised only by a narrow group of experts. On the one hand, the lack of references to 3SI on official EU websites and its low visibility within European institutions is striking. On the other hand, EC representatives have repeatedly expressed support for this cooperation format. The author emphasises the need for further research on the EC's status as a strategic partner of 3SI, the mechanisms of cooperation between 3SI and the EC, and its outcomes.

Keywords: Three Seas Initiative, EU, European Commission, strategic partner

Współpraca Inicjatywy Trójmorza (3SI) z instytucjami Unii Europejskiej (UE) to ważny, niezbadany dotąd całościowo temat. W tym artykule koncentruję się na relacjach z Komisją Europejską (KE) określaną mianem partnera strategicznego 3SI, przy czym zwracam uwagę na niesprecyzowaną dotąd definicję *partnerstwa strategicznego KE* oraz złożoną podmiotowość 3SI¹. Pod marką 3SI funkcjonuje coraz więcej aktorów, o różnych poziomach zinstytucjonalizowania (podmiotowość prawną ma np. Fundusz Inwestycyjny Inicjatywy Trójmorza). Przyjmuję tu, że 3SI to format współpracy łączący 13 państw, funkcjonujący bez stałych struktur biurokratycznych i bez podstawy traktatowej. Główny przejaw instytucjonalizacji tej współpracy stanowi dyplomacja na szczycie (Błaszczak, 2024), oparta na dorocznych spotkaniach prezydentów. Właśnie tam przyjmowane są deklaracje, w których KE jest wymieniana jako jeden z partnerów strategicznych 3SI. Moje główne pytanie brzmi, co oznacza przyznanie KE statusu partnera strategicznego 3SI, w teorii i praktyce.

¹ Więcej o 3SI: Orzelska-Stączek (red.), 2024; Kwiatosz, 2024; Kloc-Konkołowicz, 2021; Varvuolis, 2022. Szeroki spis bibliografii o 3SI jest dostępny na stronie: Wybrana literatura, <https://trojmorze.isppan.waw.pl/badania/wybrana-literatura/> (dostęp: 25.08.2025).

Pod względem metodologicznym moim punktem wyjścia było zidentyfikowanie i analiza dokumentów zawierających odniesienia do KE jako partnera strategicznego 3SI. Pod tym kątem przeprowadziłam również przegląd oficjalnych stron internetowych KE i UE, a także dostępnej literatury naukowej. Ponadto korzystałam z wyników projektu badawczego pt. Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza, realizowanego w Instytucie Studiów Politycznych PAN w latach 2022–2025². Cenne były zwłaszcza wyniki pobytu badawczego w Brukseli w dniach 14–18 października 2024 r. i opracowany na tej podstawie raport³, do którego się niżej odwołuję.

KE jako partner strategiczny w teorii i praktyce

Zakres i definicja statusu KE jako partnera strategicznego nie zostały dotąd zdefiniowane. Nie określono, do czego KE jako partner strategiczny jest zobowiązany, czego państwa 3SI mogą oczekiwać w zamian za przyznanie tego statusu i jakie są ich zobowiązania. Na oficjalnej stronie KE istnieje sekcja *Strategic partnerships*⁴, ale nie przynosi odpowiedzi, na czym polega takie partnerstwo i przede wszystkim, czy ten fragment dotyczy partnerstwa strategicznego KE czy UE. Wiąże się z tym podstawowe pytanie: czy *partnerstwo strategiczne KE* to instytucja odmienna od *partnerstwa strategicznego UE*? Jeśli tak, to na czym polegają różnice między nimi? W literaturze naukowej strategiczne partnerstwo UE zostało szeroko opisane, ale nie ma tam wzmianek o 3SI. Natomiast trudno znaleźć informacje o *strategicznym partnerstwie KE*, w tym listę podmiotów wyróżnionych tym statusem, ale pewne przykłady są podawane na oficjalnych stronach KE⁵.

² Autorka artykułu była kierownikiem tego projektu i jednym z uczestników pobytu badawczego w Brukseli. Szczegóły na oficjalnej stronie „Projekt pt. Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza przy ISP PAN”, <https://trojmorze.isppan.waw.pl> (dostęp: 25.08.2025).

³ *Raport z pobytu badawczego. Bruksela 14–18 października 2024*, red. J. Dobrowolska i zespół projektu pt. „Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza przy ISP PAN”, Warszawa 2025, s. 49.

⁴ Oficjalna strona pt. „Strategic partners”, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/strategic-partners_en (dostęp: 25.08.2025).

⁵ Do przykładów należą: „The fourth edition of the Paris Peace Forum (PPF), of which the European Commission is Strategic Partner...” [Czwarta edycja Forum Pokoju w Paryżu (PPF), którego strategicznym partnerem jest Komisja Europejska...], Fourth edition of the Paris Peace Forum – Launch of the Call for Proposals for Projects, https://www.eeas.europa.eu/delegations/chile/fourth-edition-paris-peace-forum-launch-call-proposals-projects_en (dostęp: 25.08.2025); Paris Peace Forum: Call for Proposals for Projects, <https://euraxess.ec.europa.eu/worldwide/india/paris-peace-forum-call-proposals-projects> (dostęp: 25.08.2025); ILA Berlin: „Last but not least, as in 2022, the European Commission is the official strategic partner of this 2024 edition; this will give with no doubt an even higher interest to the achievements of the European aviation research and policy” [Na koniec, podobnie jak w 2022 roku, Komisja Europejska jest oficjalnym

W deklaracjach przyjmowanych na szczytach prezydentów 3SI KE jest wiele razy wymieniana jako jeden z jej partnerów strategicznych. Po raz pierwszy termin o KE jako *strategic partner* znalazł się w deklaracji z Rygi z 2022 r.⁶ W deklaracji z Bukaresztu z 2023 r. wzmianka o KE jako partnerze strategicznym pojawiła się trzykrotnie, przy czym KE była wymieniana na pierwszym miejscu wśród partnerów strategicznych 3SI (Joint Declaration of the Eighth Summit...). W deklaracjach przyjętych na szczycie w Wilnie w 2024 r. i w Warszawie w 2025 r. także znalazł się zapis o KE jako *strategic partner* (Joint Declaration of the Ninth Summit..., Joint Declaration of the Tenth Summit...). Udział przedstawicieli KE na szczytach 3SI jest przyjmowany jako potwierdzenie szczególnych relacji z KE. Ich obecność jest szeroko odnotowana, zwiększa poziom mediatyzacji szczytu i wpływa na rozwój 3SI, stanowiąc komunikat o wsparciu ze strony UE. Dotąd na szczytach 3SI KE była reprezentowana na różnych szczeblach, np. w latach 2018 i 2019 przez przewodniczącego KE J.C. Junkersa, w 2022 r. – komisarz ds. energii Kadri Simson oraz wiceprzewodniczącego KE Valdisa Dombrovskisa⁷, w 2024 r. – komisarza ds. środowiska, oceanów i rybołówstwa Virginijusa Sinkevičiusa⁸, a w 2025 r. – dyrektora ds. polityki energetycznej w Dyrekcji Generalnej ds. Energii Komisji Europejskiej Cristinę Lobillo Borrero⁹. Przedstawiciele KE przy wielu okazjach wyrażali poparcie dla celów 3SI, np. w debacie o 3SI na forum Parlamentu Europejskiego mówiła o tym komisarz ds. energii Kadri Simson¹⁰.

Mimo to fakt, że KE jest partnerem strategicznym 3SI pozostaje znany jedynie wąskiemu gronu ekspertów zajmujących się tą problematyką. Wielu pracowników instytucji europejskich w Brukseli o tym nie wie. Nawet jeśli ten fakt zostaje zauważony, jest uznawany za nieistotny. Bywa podawane w wątpliwość, czy rzeczywiście KE taki status *partnera strategicznego 3SI* posiada. Można spotkać opinię, że to 3SI uznaje KE za partnera strategicznego, ale to działania jednostronne, niemające związku z oficjalną polityką UE. W dokumentach KE brak informacji o tym partnerstwie z 3SI. Z badania M. Trojanowskiej-Strzęboszewskiej,

partnerem strategicznym tej edycji w 2024 roku; bez wątpienia nada to jeszcze większe znaczenie osiągnięciom europejskich badań lotniczych i polityki], European Commission at ILA Berlin 2024, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/events/upcoming-events/european-commission-ila-berlin-2024-2024-06-05_en (dostęp: 25.08.2025); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011AR0199> (dostęp: 25.08.2025).

⁶ Joint Declaration of the Seventh Summit...

⁷ Riga Summit 2022, <https://3seas.eu/about/past-summits/riga-summit-2022> (dostęp: 25.08.2025).

⁸ Vilnius Summit 2024, <https://3seas.eu/about/past-summits/vilnius-summit-2024> (dostęp: 25.08.2025).

⁹ Warszawa. 10. Szczyt Inicjatywy Trójmorza [PL/EN], <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/warszawa-10-szczyt-trojmorza,100853> (dostęp: 25.08.2025).

¹⁰ Pełne sprawozdanie z obrad Parlamentu Europejskiego, 6 lipca 2022, Strasburg, Inicjatywa Trójmorza – wyzwania i możliwości, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-07-06-ITM-016_PL.html (dostęp: 25.08.2025).

dotyczącego zawartości oficjalnych stron internetowych instytucji unijnych, w tym KE, wynika, że sam termin 3SI pozostaje tam niemal nieobecny (Trojanowska-Strzęboszewska, 2025).

S. Baniak we wnioskach z pobytu badawczego w Brukseli stwierdza, że: „W Komisji Europejskiej jest większa świadomość dotycząca konieczności rozwoju infrastruktury transportowej (głównie modernizacji istniejących i budowy nowych linii kolejowych, budowy brakujących odcinków autostrad i dróg ekspresowych, poprawy infrastruktury transgranicznej, modernizacji przejść granicznych, rozwoju portów morskich) w Europie Środkowo-Wschodniej, w tym szczególnie na osi Północ–Południe niż jeszcze kilka lat temu” (Baniak, 2025). Jej zdaniem widać dużą zmianę w świadomości KE wskutek rosyjskiej inwazji na Ukrainę i kwestii mobilności wojskowej. Píše, że „Sukcesem polskiej administracji, przy wsparciu niektórych polskich europosłów i poparciu poszczególnych państw 3SI, było utworzenie nowego korytarza transportowego sieci TEN-T (Transeuropean Transport Network) – Morze Bałtyckie–Morze Czarne–Morze Egejskie w ramach niedawnej rewizji sieci, co wskazuje na dotychczasowy niedostateczny rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej na osi Północ–Południe. Poprawa tzw. konektywności wpłynęłaby pozytywnie m.in. na wymianę gospodarczą między państwami Inicjatywy Trójmorza, zwiększenie dochodów firm transportowo-logistycznych (branża generuje średnio ok. 5% PKB w każdym z krajów 3SI), a także lokowanie nowych inwestycji bezpośrednich w regionie” (Baniak, 2025).

Jednak nawet jeśli współpraca 13 państw w ramach 3SI przyczynia się do oczekiwanych działań na poziomie UE (a takim było włączenie Via Carpatia do TEN-T), to sukcesy te nie są szerzej znane i nie przenikają do przestrzeni medialnej. Warto podkreślić, że Via Carpatia to jeden z najważniejszych projektów z tzw. listy projektów priorytetowych 3SI. Sukces, jakim jest włączenie tej trasy do TEN-T, ma związek z działalnością 3SI i staraniami podejmowanymi na poziomie KE.

O potrzebie pogłębionych badań

Podsumowując, zastanawia z jednej strony niemal zupełny brak wzmianek o 3SI na oficjalnych stronach UE oraz niska rozpoznawalność 3SI w instytucjach europejskich. Wielu rozmówców albo twierdzi, że niewiele wie o 3SI, albo wspomina o pewnych kontrowersjach (co jest powiązane z silną polaryzacją polskiej sceny politycznej i niejasnym stanowiskiem rządu KO–PSL–PL2050–NL wobec 3SI). Z drugiej strony, przedstawiciele KE wiele razy wyrażali oficjalnie wsparcie dla tej formy współpracy. Pojawia się pytanie o przyczyny takiego złożonego stosunku do 3SI, co może inspirować do dalszych badań. Kolejna propozycja badań dotyczy mechanizmów i efektów współpracy KE z 3SI w obszarze rozwoju

infrastruktury. Inne ważne pytanie dotyczy wpływu uwarunkowań wewnętrznych, a konkretnie polaryzacji polskiej sceny politycznej, na aktywność państwa w ramach formatu współpracy regionalnej wewnątrz UE.

Istnieje potrzeba przeprowadzenia pogłębionych badań na temat statusu KE jako partnera strategicznego 3SI, zdefiniowania tego samego partnerstwa strategicznego, określenia związanych z tym zobowiązań obu stron. Obecny stan wiedzy może stanowić barierę dla korzystania przez państwa 3SI i KE z ważnego instrumentu, jakim jest partnerstwo strategiczne. Konceptualizacja statusu KE jako *strategicznego partnera* to kluczowe wyzwanie dla dalszych badań w tym obszarze.

Bibliografia

- Baniak, S. 2025. Wnioski z pobytu badawczego w Brukseli. W: *Raport z pobytu badawczego. Bruksela 14–18 października 2024*, red. J. Dobrowolska i zespół projektu pt. Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza przy ISP PAN. Warszawa, <https://trojmorze.isppan.waw.pl/publikacje-w-ramach-centrum-badawczego-3si/wnioski-z-pobytu-badawczego-w-brukseli/> (dostęp: 25.08.2025).
- Błaszczak, J. 2024. Different Forms of Summit Diplomacy. Case Study Analysis of the Visegrád Group, the Bucharest Nine, and the Three Seas Initiative. *Romanian Journal of European Affairs* 24(1).
- Joint Declaration of the Eighth Summit of the Three Seas Initiative (Bucharest, 6–7 September 2023), <https://www.presidency.ro/en/media/press-releases/joint-declaration-of-the-eighth-summit-of-the-three-seas-initiative-bucharest-6-7-september-2023> (dostęp: 25.08.2025).
- Joint Declaration of the Ninth Summit of the Three Seas Initiative, <https://www.president.pl/news/joint-declaration-of-the-ninth-summit-of-the-three-seas-initiative,83857> (dostęp: 25.08.2025).
- Joint Declaration of the Seventh Summit Three Seas Initiative, <https://3seas.eu/about/joint-declaration-of-the-seventh-three-seas-initiative-summit?lang=en> (dostęp: 25.08.2025).
- Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative (Warsaw 2025), <https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/andrzej-duda/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/wspolna-deklaracja-10-szczytu-inicjatywy-trojmorza,100878> (dostęp 25.08.2025).
- Kloc-Konkołowicz, M. 2021. Priorytety Inicjatywy Trójmorza a priorytety UE na lata 2019–2024. *Obserwator Finansowy*, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/priorytety-inicjatywy-trojmorza-a-priorytety-ue-na-lata-2019-2024> (dostęp: 25.08.2025).
- Kwiatosz, K. 2024. Selected Problems of Network Cooperation as a Tool for Integrated Development: The Three Seas Initiative in the Context of the Region's Geopolitics. *Rocznik Naukowy Studium Europy Wschodniej UW*. <https://doi.org/10.18290/rns2024.0049>

- Orzelska-Stączek, A. (red.). 2024. *The Three Seas Initiative. An original concept of regional cooperation in different approaches*. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych, PAN.
- Trojanowska-Strzęboszewska, M. 2025. Inicjatywa Trójmorza z perspektywy wybranych instytucji UE – refleksje w efekcie wizyty studyjnej oraz badań oficjalnych stron internetowych. W: *Raport z pobytu badawczego. Bruksela 14–18 października 2024*, red. J. Dobrowolska i zespół projektu pt. Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza przy ISP PAN, Warszawa.
- Varvuolis, G. 2022. The Three Seas Initiative: New Breathing for North–South Connectivity in the Context of Current Geopolitical Shifts in Europe. *Lithuanian Foreign Policy Review* 41.